

BELEIDSAGENDA 2012

1. Kader

1.1 Als de omgeving verandert, veranderen de bibliotheken mee

Het was met dit motto dat omstreeks 2005 het Rijk de bibliotheekvernieuwing van impulsen voorzag, vastgelegd in visie en beleidsdocumenten en in subsidieregelingen. Wij hebben tot 2009 van die ontwikkeling geprofiteerd. Het heeft ertoe geleid dat wij zijn gefuseerd tot ons huidige BibliotheekNetwerk ZHZo. Onze dienstverlening is ontleend aan de afspraken met gemeenten over de dienstverleningsniveaus, kent sindsdien meer diversiteit, is professioneel, en honoreert wensen van groepen en particuliere bibliotheekgebruikers.¹

We krijgen weerklank van onze abonnees, van onze samenwerkingspartners uit VVE, onderwijs, cultuur en educatie en van de gemeenten waar wij voor werken. De jaarverslagen 2007 tot en met 2010 getuigen daarvan en laten de resultaten zien die wij boeken door steeds kansen te benutten en kritisch te kiezen waarvoor wij onze beperkte middelen inzetten.² Daarbij is onze lijn om te volgen en te implementeren wat elders is ontwikkeld. Voor promotie van lezen en informatie sluiten we aan bij landelijke en provinciale acties. Dit leidt tot het volgende kader voor de te realiseren beleidsagenda.

1.2 Focus op lezen, informatieverwerving en verwerking

Ondanks de krappe middelen en bezuinigingen die in het vooruitzicht zijn gesteld, kiezen we ervoor de hierboven genoemde strategie vast te houden. We zijn nog lang niet klaar, als dat al ooit zou kunnen. We leven in een tijdsgewricht waarin digitalisering van informatie en communicatie een grote vlucht neemt. Tegelijkertijd is 10 % van de Nederlanders laaggeletterd of functioneel analfabeet; de andere veel gebruikte term.³ Er is dus nog steeds werk aan de winkel, want van oudsher is de bibliotheek een belangrijke partner in educatie en in taalontwikkeling. Met het oog daarop stellen we media en informatie beschikbaar en zetten we onze professionaliteit in ter ondersteuning van eenieder die dat wenst bij zoeken, vinden, gebruik maken en beoordelen van informatie en informatiebronnen. Daar ligt de grondslag voor het bestaan en voor de subsidiëring van het bibliotheekwerk.⁴ Daar ligt ook

¹ Bij het ontstaan van BibliotheekNetwerk ZHZo bestond de dienstverlening vrijwel uitsluitend uit het uitlenen van media. Sindsdien is de dienstverlening uitgebreid met ondermeer mediawijsheid gericht op particulieren en op instellingen. DoedeBibliotheek – een aanbod voor VVE en voor het basisonderwijs, informatiepunten zoals Makkelijk Lezen, 4You en cultuurhistorie. Via de website kunnen abonnees ondermeer reserveren en verlengen.

² BibliotheekNetwerk ZHZo ontving per inwoner in 2010 gemiddeld € 13,54 voor dienstverlening en bedrijfsvoering (is exclusief huisvesting). Landelijk lag dit gemiddelde in 2009 op € 20,73. Gerekend per bibliotheekgebruiker ontving BibliotheekNetwerk ZHZo € 58,51 in 2010, terwijl het landelijk gemiddelde in 2009 uitkwam op € 82,50.

³ Mensen die laaggeletterd zijn kunnen onvoldoende lezen, schrijven en rekenen om volwaardig deel te kunnen nemen aan onze informatiemaatschappij. Zij hebben moeite om hun eigen doel te realiseren en kunnen hun kennis en vaardigheden niet zelfstandig verder ontwikkelen. Van functioneel analfabetisme is sprake bij onvermogen tot invullen van formulieren, lezen van borden met reisbestemmingen en begrijpen van ondertitelingen bij televisieprogramma's. Bronnen: Stichting Lezen en Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling.

⁴ Unesco Manifest meldt over de functie van openbare bibliotheken het volgende: "Vrijheid, welvaart en de ontplooiing van samenleving en individu zijn fundamentele menselijke waarden. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd door goed geïnformeerde burgers, die in staat zijn hun democratische rechten uit te oefenen en een actieve rol te spelen in de samenleving. Constructief deelnemen aan het maatschappelijk leven en meewerken aan het vormgeven van de democratie zijn afhankelijk van voldoende opleiding en van vrije en onbeperkte toegang tot kennis, wetenschap, cultuur en informatie. De openbare bibliotheek, de plaatselijke toegangspoort tot

de motivering voor de oproep van het Kabinet de bibliotheken te ontzien bij de gemeentelijke bezuinigingen.

1.3 Besluiten voor korte termijn baseren op lange termijn visie

Hoewel in financieel zorgelijke omstandigheden, hebben ook de 13 gemeenten waarvoor wij werken, zich uitgesproken voor behoud van het regionaal netwerkverband en voor behoud van de diensten die daar zijn ontwikkeld. Daarmee beogen zij aansluiting te houden op de innovatie van het bibliotheekwerk zoals die landelijk en provinciaal wordt geïnitieerd. Tegelijkertijd maken zij zich zorgen over de continuïteit van het bibliotheekwerk in hun gemeenten. Daarom hebben zij ons in het verband van de subsidiëntenraad gevraagd om:

- Te berekenen welke kosten zijn verbonden aan het in stand houden van het regionale bibliotheeknetwerk en de infrastructuur
- De huidige dienstverlening te splitsen in producten en diensten, zodat er voor hen binnen het verband van een volwaardig regionaal netwerk keuzemogelijkheden ontstaan voor het lokale bestuur en zichtbaar is te maken wat bezuinigingen aan consequenties heeft.

Opdat de korte termijn keuzes niet haaks staan op wat op de langere termijn gewenst is, hebben de gemeenten ons tevens gevraagd een toekomstvisie te formuleren gebaseerd op ontwikkelingen die zich tussen nu en 5 jaar voordoen.

2. Agendapunten

De agenda van 2012 loopt vooruit op de uitkomsten van het overleg met de gemeenten over het korte en lange termijn beleid. In deze overleggen zullen wij onze inbreng baseren op onze missie en de daarvan afgeleide ambities. Daarbij zullen wij steeds recente digitale ontwikkelingen betrekken en – waar relevant en mogelijk – kiezen voor oplossingen die daaraan zijn ontleend.

2.1 De bibliotheek - huis van gedeelde verhalen, ideeën en informatie

Wij zien de bibliotheek als verzamelplaats van lokale informatie, functionerend in een hecht netwerk van voorzieningen, toegankelijk voor iedereen die wil. In ieder geval is de bibliotheek laagdrempelig voor jeugd en voor groepen die moeite hebben met het vergaren, interpreteren en gebruiken van informatie. Het is onze ambitie om samen met partners en organisaties in de lokale gemeenschap een vanzelfsprekende plaats te zijn voor het verwerven van kennis, voor ontspanning en cultuur en om anderen te ontmoeten. De meeste van onze bibliotheken beschikken over een goede accommodatie, die wij graag met anderen delen. Wij streven na dat de bibliotheek niet alleen wordt ervaren als vóór de inwoners maar vooral als ván de inwoners. Dit betekent dat wij anderen invloed willen geven in wat we bieden, hoe we het presenteren en in welke inrichting. Daarbij kunnen we ons goed voorstellen dat op termijn de expertise van de verschillende partners en belanghebbenden steeds meer gaat samenvloeien in een multidisciplinair aanbod op het vlak van educatie, informatie, cultuur en historie.

Cultuurhistorie

In het verlengde van wat hierboven staat, werken wij sinds 2009 mee aan de realisering van het regionale uitvoeringsplan “Wat ons regionaal bindt”. Dit plan heeft betrekking op de regio Alblasserwaard / Vijfheerenlanden.⁵ In 2012 loopt dit plan af en hebben de inwoners de beschikking over een canon van de regionale geschiedenis, die is samengesteld met

kennis, schept een essentiële voorwaarde voor levenslang leren, onafhankelijke besluitvorming en de culturele ontwikkeling van individuen en maatschappelijke groeperingen.”

Met dit manifest verklaart de Unesco, dat zij de openbare bibliotheek beschouwt als een stuwende kracht op de weg naar educatie, cultuur en informatie en als een essentiële factor bij de bevordering van vrede en welbevinden in de gedachten van mannen en vrouwen. De Unesco beveelt daarom nationale en lokale overheden met klem aan, de uitbouw van het openbare bibliotheekwerk te ondersteunen en er zich actief voor in te zetten.

⁵ Deelnemende gemeenten zijn: Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland en Zederik,

inbreng van de archieven te Gorinchem en Dordrecht en met de historische verenigingen. Onze inzet is een platform in te richten waarin alle participanten met elkaar deze canon levend en beschikbaar houden voor belanghebbenden: inwoners, leerlingen en leerkrachten. Desgewenst kunnen we ook voor andere regio's een dergelijk project uitvoeren.

Vergroten bereik en verbeteren dienstverlening

We zullen steeds opnieuw onszelf de vraag stellen hoe wij de relatie met onze huidige gebruikers kunnen verbeteren en nieuwe abonnees kunnen interesseren voor onze dienstverlening. Daarbij zullen we aansluiten bij wat provinciaal en landelijk wordt geïnitieerd als het gaat om onderzoek naar tevredenheid maar ook als het gaat om inzet van digitale communicatiemiddelen.

In navolging van de kwaliteitsimpuls die wij hebben gegeven aan de jeugdcollectie, zullen we onderzoeken hoe we de tevredenheid met onze collectie voor volwassenen kunnen vergroten. In ieder geval zetten we de lijn voort om bij de inrichting van de bibliotheken en de presentatie van onze collectie principes toe te passen uit de retail.

G!ds

Met G!DS beschikken openbare bibliotheken over een database met landelijke informatie op het gebied van o.a. cultuur, gezondheid, educatie en opvoeding. Via G!DS kan actuele lokale informatie op een website worden ontsloten en worden verrijkt met actuele landelijke informatie over onderwerpen als WMO, opvoeding of cultuureducatie. Sinds 2010 maakt de organisatie RAAK in cultuur via ons bibliotheeknetwerk gebruik van G!DS. Vanaf 2011 en in volgende jaren is onze inzet de mogelijkheden van G!DS onder de aandacht te brengen in de regio. Dit sluit aan bij onze taak als informatiebemiddelaar: medewerking verlenen aan het rangschikken, ontsluiten en openbaar maken van betrouwbare informatie.

2.2 Doedebibliotheek voor kinderen en jongeren tot 16 jaar

Sinds Boekstart ⁶ onderdeel is van Doedebibliotheek hebben we voor kinderen tot 12 jaar, hun ouders, begeleiders en onderwijzers een aansluitend aanbod rond leesplezier en mediawijsheid. We gaan dit aanbod evalueren met het VVE en het basisonderwijs en waar nodig herzien.

Wat nog ontbreekt is dienstverlening voor het voortgezet onderwijs en voor jongeren tot 16 jaar. We willen in deze leemte voorzien en daarbij aansluiten bij de ontwikkelingen op digitaal terrein. De bibliotheek stelt zich daarin op als partner van het voortgezet onderwijs en is gericht op het leveren van een bijdrage bij het aanleren van kritisch, actief en bewust mediagebruik door de jongeren zelf.

Het aanbod maatschappelijke stages gaan we structureel maken en nemen we op in Doedebibliotheek. Met name de rol die jongeren hebben richting ouderen om hen kennis te laten maken met de digitale wereld, verdient verdieping, ook in het licht wat hierboven onder punt 2.1. is gezegd over de ontmoetingsfunctie van de bibliotheek.

Desgewenst zullen we in bibliotheken schoolzones ⁷ inrichten.

Datzelfde geldt voor de bibliotheek van de 100 talenten. De ontwikkeling daarvan is in 2011 in Hardinxveld-Giessendam ter hand genomen door groepen leerlingen van het basisonderwijs.

2.3 Digitale infrastructuur en automatisering

Per 2011 is onze organisatie aangesloten op de collectieve infrastructuur, die ten grondslag ligt aan de Digitale Bibliotheek. ⁸ In 2012 en daarop volgende jaren zullen we erop zijn gericht de voordelen te realiseren die ons in het vooruitzicht zijn gesteld:

⁶ Het project Boekstart is in 2010 geïnitieerd en gesubsidieerd door OCW. Het bevordert de samenwerking tussen consultatiebureaus en bibliotheken en heeft als doel ouders te informeren over belang van voorlezen voor de taalontwikkeling van hun nog zeer jonge kind.

⁷ In de schoolzone zijn voor leerlingen van het basisonderwijs media, materialen en deskundige hulp bijeen gebracht om werkstukken te maken. De inrichting en exploitatie ervan valt buiten de reguliere subsidie.

- Landelijke toegang tot onze collectie en lokale toegang tot de landelijke collectie van alle samenwerkende openbare en wetenschappelijke bibliotheken als ook de Koninklijke Bibliotheek
- Opname van onze gegevens in landelijke rapportages en de mogelijkheid om onze prestaties te vergelijken met de landelijke situatie
- Verdere vergroting van de efficiency door aansluiting bij de landelijke standaarden en versnelde invoering van nieuwe digitale dienstverlening, die alleen in collectief verband kan worden opgezet.

Eind 2012 wordt ons huidige bibliotheekautomatiseringssysteem niet meer ondersteund door de leverancier. Daarom zullen we voor die tijd overgaan op het nieuwe automatiseringssysteem Bicat Wise. Met het oog daarop is in 2011 het automatiseringsnetwerk vernieuwd. Punt van aandacht is het voorkomen van verdubbelingen tussen Bicat Wise en hetgeen wordt geboden via de landelijke digitale infrastructuur.

2.4 Kwaliteitszorg en certificering

In 2012 vindt de tweede ronde voor de certificering plaats. Vooruitlopend daarop hebben we in 2010 en 2011 een aantal primaire werkprocessen beschreven. Dat ondersteunt de professionaliteit van de dienstverlening en helpt bij de harmonisering van de werkprocessen. Daarom zullen we ook in 2012 hiermee verder gaan. Tevens zullen we ons voorbereiden op de audit, waarin wordt beoordeeld of onze organisatie voor de certificering in aanmerking komt.

2.5 Personeel en organisatie

We begonnen de beleidsopgave met het motto: “Als de omgeving verandert, dan veranderen de bibliotheken mee.” Dat motto is nog steeds actueel. We zijn een organisatie die steeds opnieuw de signalen vanuit haar omgeving probeert op te pikken en te vertalen in passende dienstverlening. Dat vergt met de beperkte budgetten die we hebben, een voortdurende beoordeling van inzet van middelen. We doen dat met enthousiasme, betrokkenheid en professionaliteit. Van een lijn-staf organisatie groeien we toe naar een projectorganisatie die onderneemt op basis van vragen van partners uit onze omgeving: organisaties en de gemeenten.

Papendrecht, januari 2011

Kenmerk: 11ZHZo077

⁸ Met inzet van OCW subsidie wordt in 2011 onze collectie opgenomen in de Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC), worden de gegevens over onze dienstverlening opgenomen van het collectieve Datawarehouse en wordt onze website – na aanpassing – onderdeel van de collectieve website infrastructuur voor bibliotheken.